

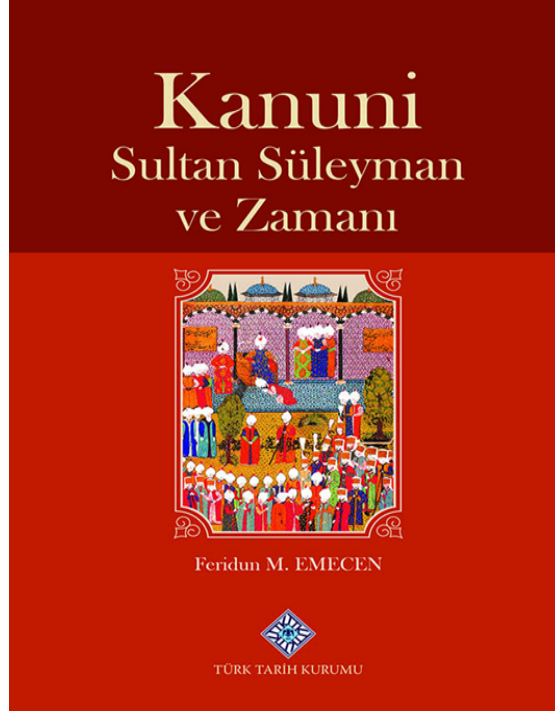
TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusb)

Uluslararası Hakemli Dergi Yıl: 2023/Bahar, Sayı: 4

ISSN 2792-0879

F. M. EMECEN “Kanuni Sultan Süleyman ve Zamanı”. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2022, ISBN 9789751750099. 786 s.*

Necdet CURA**

Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlıların en güçlü ve parlak oldukları asrın sultanıdır. Devrinde yetişen kazaskerler, şeyhülislam, sadrazamlar, kaptan paşalar ve daha fazlası baştan sona Osmanlı kudretinin en net timsalleriydiler. İmparatorluğun vizyonu ve önüne koyduğu planları gerçekleştirebilme arzusu bakımından Kanuni devrinde yüksek düzeyde başarı sağlandığını söyleyebilmek mümkündür. Tarihçiliğimizin genel kabulüne göre onun devrine adeta bir “Asr-ı Saadet” şeklinde yaklaşılmaktadır. Tabii ki böylesine uzun bir insan ömrü ve padişahın seferleri, aile içinde yaşadıkları, diplomasideki tutumu ve politik adımları, kendi imajının korunmasına yönelik giriştiği tavır gibi meseleler, Osmanlı tarih yazımı için hâlâ konuşulabilecek ve bilimsel çalışmalarla işlenebilecek niteliktedir. Kısacası uzun ve dolu geçen “46 yıl” Osmanlı Devleti’ni derinden etkilemiştir. Bu denli zengin bir dönemi ana hatlarıyla ele almak gerekli olduğu kadar meşakkatli bir iştir. Bu yaklaşık yarım asır süren uzun saltanatın neticesindeki muazzam arşiv malzemesi, araştırma-

* Geliş tarihi: 23.05.2023

Kabul Tarihi: 26.05.2023

Atıf: Cura, N. (2023). F. M. EMECEN “Kanuni Sultan Süleyman ve Zamanı”. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2022, ISBN 9789751750099. 786 s. *TURAN Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi (TURANusb)*, 4: 58-61.

** Mezun, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, MANİSA/ TÜRKİYE. E-posta: curanecdet@gmail.com
ORCID: 0009-0003-0192-0714

inceleme vb. eserlerin içerisinde dağınık ve müstakil parçalı çalışmalarla bir siyasal anlatım çıkarmak oldukça zordur. Bunun zorluğundan olacak ki Kanuni ile ilgili yapılan monografi çalışmaları yetersiz kalmakta, bazı hususlar tam izah edilememekte ve eksik kalmaktadır. Kanuni hakkında yapılan bazı ufuk açıcı ve faydalı çalışmaların olmasının yanı sıra¹ müstakil ve detaylı biyografilere ihtiyacımızın olduğu apaçık ortadadır.

Kitabın müellifi alana hâkim olanların ve tarih meraklılarının aşına olduğu bir isimdir. Feridun Mustafa Emecen, Giresun’un Bulancak ilçesinde dünyaya gelmiştir. 1979 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yeniçağ Tarihi Kürsüsü’nden mezun olmuştur. 1985 yılında " XVI. Asırda Manisa ve Yöresinin Sosyal ve Ekonomik Tarihi" başlıklı teziyle doktor unvanını almıştır. 29 Mayıs Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı, Türk Tarih Kurumu Bilim ve Şeref Kurulu Üyesi, Türkiye Bilimler Akademisi üyesi olan Feridun Emecen, Osmanlı Tarihi çalışmalarında son derece önemli bir statüye sahiptir. Bilhassa Osmanlı Devleti’nin Kuruluşu, İlk Osmanlılar, İstanbul’un Fethi gibi çalışmaları bugün referans eserleri arasında yerini almakta ve büyük bir boşluğu doldurmaktadır. Gayret ve yoğun çaba gerektiren konularda yapmış olduğu çalışmalarla raflarda yerini alan ve bilim dünyasında takip edilen Emecen’in Türk Tarih Kurumu bünyesinde yayımlanan “Kanuni Sultan Süleyman ve Zamanı” isimli eseri, Kanuni devrine dair okumalar yapmak, çıkarımlarda bulunmak isteyen kişilerin titizlikle incelemesi gereken bir eser olma özelliği taşımaktadır.

Toplamda 10 bölümden oluşan eserde, yazarın kendi ifadesiyle, “... onun hayatı ve dönemindeki olaylar çok resmi bir akademik dille değil daha popüler bir anlatımla...” ele alınması henüz daha kitaba başlayacaklar için bazı ipuçları vermektedir. Eser dil ve üslup bakımından son derece keyifli olmakla beraber, içinde yer alan görseller de metni zenginleştirmektedir.

Eserde sadece Osmanlı tarihi için değil Dünya tarihi için de önemli bir şahsiyet, önemli bir hükümdar olan Kanuni Sultan Süleyman devrinin panoraması, savaşlar, gelişmeler, Avrupa devletleriyle siyasî ilişkiler ve dönemin Osmanlı politikaları ele alınmıştır.

Giriş kısmının sonunda geçen beyit kullanımı, kitapta kendini sık sık tekrar etmiş. Kanuni devrini anlamak adına son derece mantıklı ve dil estetiği olarak gördüğümüz bu durum son zamanlarda çoğu akademik niteliği olan eserde de karşımıza çıkıyor. Seçilen beyitlerin kitabın bazı kritik noktalarında kullanılması ise son derece isabetli görünüyor.

“Doğumu. Çocukluğu ve Şehzadelik Yılları” başlığını taşıyan bölümde Kanuni’nin doğduğu yıllardan tahta çıkışına kadar olan süre ele alınıyor. Cihan sultanının çocukluk yıllarında yaşadığı olayların saltanat süresince etki edip etmediğine dair akla gelen soruların cevaplarını bu bölümde bulmamız mümkündür.

¹ Muhteşem Süleyman, ed. Özlem Kumrular, Timaş Yayınları İstanbul, 2018, Kaya Şahin, *Kanuni Devrinde İmparatorluk ve İktidar: Celalzade Mustafa ve 16.Yüzyıl Osmanlı Dünyası*, çev. A. Tunç Şen, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2014, Yaşar Yücel, *Muhteşem Türk ile 46 Yıl*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2014.

İkinci Bölüm ise Süleyman olarak mührünü vurmaya başlayacağı saltanat yıllarına odaklanıyor. Kanuni'nin ilk seferi olan Rodos'u almasıyla beraber bölüm bitiyor.

Rodos Seferi anlatılan kısım sonrası ayrı bir bölüme gerek var mıydı? Ya da “Siyasi olayları Avrupa üzerine (Batı Seferleri), İran üzerine (Doğu Meselesi)’ diyerek özetlemek olabilir miydi?” diye düşünebilirsiniz. Kronolojik bir anlatımla giden eserdeki dönemlendirme ve büyük siyasi olayların (isyan, savaş, ilhak) ayrı bir alt başlık altında incelenmesi Kanuni döneminin siyasi olaylarına ağırlık verildiğine işaret ediyor.

“Payitahtta Sakin Yıllar” başlığını taşıyan üçüncü bölümde ise İbrahim Paşa'nın vezirlik makamındaki hâl ve tavırları anlatılmaktadır. Bu bölümde Kanuni'nin ruh hâlini anlamak epey önem taşır çünkü İbrahim Paşa'nın ve yıllar sonra vuku bulan Şehzade Mustafa'nın idamının Kanuni üzerindeki tesirini anlamamız için sevdiklerine olan bakışını irdelememiz gereklidir. Bu bölümün önemi ise bu noktada başlamaktadır. Dördüncü Bölümde Kanuni'nin Avrupa'ya karşı oluşturduğu büyük stratejinin izleri takip edilmiş, Fransa kralı I. François'e yazdığı mektupla beraber Mohaç'a giden yolun ardından I. Viyana Kuşatması ve Macaristan seferleri incelenmiştir. Arada yaşanan hadiseler de dikkat çekilerek Anadolu'daki isyan faaliyetlerinin yanı sıra, Molla Kabız gibi “din” temelli isyanlar bu bölümde ele alınmıştır. Beşinci Bölümde ise konuya başlangıcı Şark Seferleri ile yapar ve bu seferlerdeki bazı uygunsuz tavırlarıyla sultanın hiddetini üstüne çeken İbrahim Paşa üzerinde durulur. İbrahim Paşa'nın ölümünden sonra da bölüm biter. Bu bölüm diğer bölümlere göre daha kısadır.

Altıncı Bölüm ise Emecen'in daha önce de bahsettiği² Kuzey ve Güney eksenindeki ilerlemeleri anlatmaktadır. 1538 yılında bir yandan Akdeniz serhaddinde Preveze'de, bir yandan Avrupa üzerinde Bender ordugâhındaki ilerlemeler sırasında Hadım Süleyman Paşa ise Hindistan seferine çıkmıştır. Yedinci Bölüm Habsburglarla olan mücadeleye ayrılmıştır. Çünkü Macaristan seferinin neticeleri ve Osmanlıların bu bölge hakkında geliştirdikleri politikalar ele alınmakla kalınmamış, V. Karl (Şarlken) ile Cezayir'de yaşanan mücadele de kendine yer bulmuştur. “Uzun Memlekette Haberler” alt başlığı altında da Osmanlı gücünün/sınırlarının ne denli genişlediği okuyucuya aktarılmıştır. İddialı bir isimle giriş yapılan “Safevileri Ortadan Kaldırma Ümidinin Sonu: İki Başarısız Doğu Seferi ve Arası” adlı Sekizinci Bölümde ise bir önceki bölüme kıyasla, başlıktan da anlaşılacağı üzere, Safeviler ve İran siyasetindeki adımların izi sürülmüştür. Osmanlı Tarihi'nin en çok tartışılan meselelerinden biri olan “Şehzade Mustafa'nın Katli” de yine bu bölümde kendine yer bulmuştur.

Dokuzuncu Bölümün odak noktası artık yaşlanan ve öldü iddialarına karşı kendi varlığını ortaya koyan Sultan Süleyman üzerine kuruludur. Ara başlıklar arasında Türk denizcilik tarihi açısından mühim bir savaş olan Cerbe adası için yapılan savaş aktarılmıştır. Hürrem Sultan, Şehzade Beyazid

² İlgili kısım için bkz; Emecen, F. (2019). *Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş ve yükseliş tarihi (1300-1600)*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s. 267-273.

gibi çok değer verdiği şahsiyetleri acısına katan Kanuni, artık devletin zirvesinde yalnız başına kalmıştır, Son bölüm de Sultan Süleyman’ın son seferine odaklanılmıştır. Kanuni’nin tabielerin tavsiyelerini ciddiye almayıp Zigetvar üzerine yürümesi kıymetli bir olaydır. Kanuni, bu sefer sırasında kalenin alındığını göremeden vefat etmiştir.

Son olarak da değerli hocamızın ifadesiyle eski tarihçilik ile yeni tarihçiliği birleştirmeye çalıştığı bu eserin literatürümüzde bir boşluğu doldurduğu aşikârdır. Eserin minyatür ve haritalarla zenginleştirilmiş olması, öncesinde Kanuni devrine dair kapsamlı bilgi sahibi olmayan kişiler için oldukça bilgilendirici bir mahiyettedir. Görsel materyallerin bolluğu bazı ihtilafli durumların anlaşılmasını kolaylaştıracağı gibi okuyucunun zihninde de yer etmesine vesile olmaktadır. Kitap içerisinde toplamda 67 resim kullanılmıştır. Bu resimlerden bazılarına örnek verecek olursak, “Estergon Kalesi’nin tasviri”nin bulunduğu minyatür (s. 355), “Matrakçı Nasuh’un kaleminden Tebriz” isimli resim (s. 400), 63 numaralı “Osmanlılarca yapılan Szigetvar kuşatma planı” (s. 629). Bu üç örnek, Osmanlıların büyük stratejileri kapsamında hareket ettikleri şehirler, mekânlar ve devletin fetih politikalarındaki tutarlılıklarını göstermesi bakımından da önem taşımaktadır. Bu eserin Kanuni Sultan Süleyman’la ilgili çalışmalar arasındaki farkı ve önemi konuyla ilgili yerli yabancı kaynak ve arşiv malzemesinin ziyadesiyle fazla kullanılmasıdır.

Kitabın bilimsel öneminin yanı sıra edebî tarafı da dikkat çekmektedir. Akademik araştırmalar için önemli bir kaynak olmasının yanı sıra tarih meraklısı okuyucu için son derece faydalı olacağı aşikâr olan bu eser, üzerinde oldukça durulan, aynı zamanda konuyu usta bir kaleminden okumak isteyenler için meraklısını raflarda bekliyor.